T.B.M.M. - YENİ YOL
Grup Başkanlığı
Tarih : 10 11 26
Sayı : 119

10/5033

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ülkemizde imalat sanayisinde, ağır sanayide ve maden ocaklarında iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin yetersizliği, denetimsizlik ve kâr hırsı nedeniyle her yıl binlerce işçimizin hayatını kaybetmesine yol açan iş kazalarının tüm boyutlarıyla araştırılması, İzmir Aliağa HABAŞ Demir Çelik tesislerinde 17 işçimizin hayatını kaybettiği, 1'i ağır 12 işçimizin yaralandığı kaza başta olmak üzere fabrikalarda peş peşe yaşanan ölümlü kazaların kök nedenlerinin tespit edilmesi ve benzer kazaların önlenmesi için alınacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzük'ün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca bir **Meclis Araştırması** açılmasını arz ve teklif ederiz. 10.11.2026

Bülent KAYA

İstanbul Milletvekili

Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Anayasa'mızın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. 49. maddesinde ise devletin, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak ve çalışmayı desteklemek amacıyla gerekli tedbirleri alacağı hükme bağlanmıştır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile sağlıklı çalışma "tehlikeyi kaynağında yok etmeye dayalı, etkin bir risk yönetimi" olarak belirtilmektedir. Ancak sahadaki uygulama, önleyici mühendislik tedbirleri ve toplu koruma önlemleri yerine, sorumluluğu çalışanlara yükleyen ve mevzuatın yalnızca kâğıt üzerinde yerine getirildiği reaktif bir yapıya dönüşmüştür.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından "İmalat" sınıfı altında takip edilen fabrika ve ağır sanayi verileri, Türkiye'deki iş kazalarının neredeyse yarısının üretim tesislerinde yoğunlaştığını ve önleyici yaklaşımların sahaya yansımadığını kanıtlamaktadır:

- **2024 Yılı:** Kayıtlı 733.646 iş kazasının (1.905 işçi vefat etmiştir), **319.087'si (%43,5)** imalat sektöründe gerçekleşmiş ve bu sektörde **478 işçi** vefat etmiştir.
- **2025 Yılı:** Toplam 766.039 iş kazasının (1.944 işçi vefat etmiştir), **313.894'ü (%41,0)** imalat sanayinde meydana gelmiş, **420 işçi** hayatını kaybetmiştir. Kazaların gıda (43.638), fabrikasyon metal (35.073), tekstil (31.765) ve ana metal sanayinde (25.205) yoğunlaşması, özellikle makine koruyucuları, kaldırma ekipmanları ve proses güvenliği alanlarındaki kronik eksikliklere işaret etmektedir.
- **2026 Yılı :** SGK'nın resmi yıllık verileri henüz yayımlanmamış olmakla birlikte, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği (İSİG) Meclisi'nin saha raporlarına göre **2026'nın ilk dokuz ayında en az 1.736 işçi** çalışırken hayatını kaybetmiştir; **aylık ölümler art arda beş ay 200'ün üzerinde seyretmiş olup bu durum 2013'te rapor hazırlanmaya başladığından beri bir ilktir.**

Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) verileriyle kıyaslandığında; yaklaşık 452 milyon nüfuslu Avrupa Birliği genelinde yıllık toplam ölümlü iş kazası sayısı 3.300-3.400 olarak açıklanırken, Türkiye yüz bin çalışan başına düşen ölüm oranlarında AB ortalamasının katbekat üzerinde yer almaktadır.Gelişmiş ülkelerde "sıfır kaza" hedefiyle etkin denetim mekanizmaları ve ciddi bütçeler ayrılırken, ülkemizde çalışanlar, üretim odaklı, insan hayatının ikinci plana atıldığı anlayış hüküm sürmeye devam etmektedir.

TBMM YENİ YOL 2025 YENİ YOL

Bu yapısal krizin ve önleyici İş Sağlığı ve Güvenliği kültürünün yokluğunun en somut teknik örneği, İzmir Aliağa'da faaliyet gösteren **HABAŞ Demir Çelik Fabrikası**'dır. 17 işçimizin hayatını kaybettiği, 1'i ağır 12 işçimizin yaralandığı son facia tesiste 1999 yılından bu yana süregelen ve teknik açıdan aynı hata kalıplarının tekrarlandığı ağır ihmal zincirinin sonuçları aşağıda belirtilmiştir.

1. **İş Ekipmanları ve Periyodik Kontrol Eksikliği:** *İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği* kapsamında en yüksek risk grubunda yer alan kaldırma-iletme araçları ve basınçlı/ergitme kaplarında ciddi bakım ve kontrol eksiklikleri göze çarpmaktadır. 1999'daki pota düşmesi (4 ölü, 20 yaralı), 2008 ve 2013'teki vinç ve halat kopması kaynaklı ölümler, 2019'da 80 ton sıvı çeliğin dökülmesi (11 yaralı) ve 2018-2025 yılları arasında ark/çelik ocağında peş peşe yaşanan patlamalar, mühendislik kontrollerinin ve öngörücü bakım süreçlerinin işletilmediğini kanıtlamaktadır.
2. **Yüksekte Çalışma ve Toplu Koruma Eksikliği:** 2018'de toz toplama bacasından düşme, 2020'de çelikhane bölümünde 10 metre yüksekten düşme (yargı sürecinde HABAŞ %70 asli kusurlu bulunmuştur), 2022'de vinçten düşme ve son olarak 21 Ekim 2026'da taşeron işçi Hakan Doğan'ın 8 metre yükseklikten düşerek hayatını kaybetmesi; korkuluk, güvenlik ağı ve yaşam hattı gibi **toplu koruma önlemlerinin** alınmadığını göstermektedir.
3. **Asıl İşveren – Alt İşveren (Taşeron) Koordinasyon Boşluğu:** HABAŞ'ta 2020'de 2 işçinin, 21 Ekim 2026'da 1 işçinin ve yine 5 Kasım 2026'da bir işçinin iş makinesi lastiği patlaması sonucu toplam 4 işçinin hayatını kaybetmesi, aynı çalışma sahasında birden fazla işverenin bulunduğu durumlarda yasal zorunluluk olan İSG koordinasyonunun ve alt işveren denetiminin fiilen işlemediğini ortaya koymaktadır.
4. **Düzeltici ve Önleyici Faaliyetlerin (DÖF) İşletilmemesi:** Bir tesiste **20 gün içinde peş peşe üç ölümlü kazanın** yaşanması; önceki kazalardan sonra etkin bir kök neden analizi yapılmadığının, İSG kurullarının işlevsiz bırakıldığının ve "işi durdurma" mekanizmasının göz ardı edildiğinin açık bir göstergesidir.

TBMM YENİ YOL 2025 YENİ YOL

Yaşanan bu kazaların tekrarlanmaması için;

- Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı denetimlerinin sıklığının ve niteliğinin artırılması,
- İş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimlerinin işverene olan mali bağımlılığının ortadan kaldırılarak mesleki bağımsızlıklarının ve iş durdurma yetkilerinin yasal güvenceye alınması,
- Çok tehlikeli sınıfta yer alan ağır sanayi tesislerinde periyodik kontrollerin bağımsız ve akredite kuruluşlarca dijital izlenebilirlik altında yapılmasının sağlanması,
- Ölümlü kazaların tekrarlandığı işletmelere yönelik caydırıcı idari ve cezai yaptırımların uygulanması

amacıyla başta İzmir Aliağa HABAŞ Demir Çelik tesislerinde meydana gelen kaza olmak üzere benzer üretim tesislerinde peş peşe yaşanan ölümlü kazaların kök nedenlerinin tespit edilmesi ve benzer kazaların önlenmesi için alınacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde kapsamlı bir araştırma komisyonu kurulması zorunluluk arz etmektedir.

